

Buitenland en Geld & Bankwezen

Het beheersen van de onderwerpen buitenland en geld & bankwezen heeft alles te maken met het onderscheiden van markten. De markten die moeten kunnen worden onderscheiden zijn:

1. de goederen- en dienstenmarkt
2. de valutamarkt
3. de geldmarkt en de kapitaalmarkt

Op iedere markt komt door vraag en aanbod een prijs tot stand. Op de goederen- en dienstenmarkt spreken we gewoon van de prijs. Deze prijs luidt in euro's. Als de vraag naar goederen of diensten stijgt gaat de prijs omhoog enz. enz.

Op de valutamarkt wordt een valuta verhandeld. We spreken hier van de koers van een valuta. De koers van een valuta wordt altijd uitgedrukt in een andere valuta. De koers van de euro op de valutamarkt is bijvoorbeeld \$ 1,35. Dit betekent dat de koers van een dollar dus € 0,74 is.

Op de geld- en kapitaalmarkt worden vermogenstitels verhandeld. Dit betekent dat je op deze markten kredieten kunt vragen en aanbieden. Dus als je geld wilt lenen doe je dat op deze markt (je vraagt dan krediet). De aanbieders op deze markt zijn de beleggers. Het onderscheid tussen de twee markten berust op de looptijd van het krediet dat gevraagd of aangeboden wordt.

De betalingsbalans van een land hangt direct samen met de vraag naar en het aanbod van de valuta van een land. Aan de linkerkant van de betalingsbalans vind je vijf rekeningen die aangeven hoe je aan buitenlands geld kunt komen. Deze rekeningen vertegenwoordigen dus het aanbod van vreemde valuta, of wat je ook kunt zeggen, ze vormen de vraag naar de eigen valuta. Dit betekent dat de linkerkant van de betalingsbalans de koers van de eigen valuta verhoogt.

Aan de rechterkant van de betalingsbalans vind je vijf rekeningen die aangeven wanneer je buitenlands geld nodig hebt. Deze rekeningen vormen dus de vraag naar buitenlands geld. Het betreft hier dus het aanbod van de eigen valuta. Dit betekent dat de rechterkant van de betalingsbalans de koers van de eigen valuta verlaagt.

We zouden dus kunnen stellen dat de linkerkant de goede kant en de rechterkant de slechte kant van de betalingsbalans is. Immers de linkerkant zorgt voor een verhoging van de koers van de eigen valuta terwijl de rechterkant voor een verlaging zorgt. (Uiteraard moeten we voorzichtig zijn met een dergelijke uitspraak. Een stijging van de koers van de euro heeft immers ook nadelen.)

Welke rekeningen vinden we aan de linkerkant van de betalingsbalans? Wat zorgt er dus allemaal voor een stijging van de koers?

1. de export van goederen: immers bij de verkoop van goederen vraagt het buitenland om onze valuta. Er worden dus buitenlandse valuta aangeboden en de eigen valuta wordt gevraagd.
2. de export van diensten: idem
3. de export van productiefactoren: op deze rekening vinden we de betaling voor de productiefactoren die zijn geleverd aan het buitenland. Een van deze productiefactoren is arbeid. Op deze rekening vinden we dus het loon van deze arbeiders. Het buitenland vraagt dus onze valuta om onze arbeiders die bij hun hebben gewerkt te kunnen betalen. Een andere productiefactor die wij hebben geleverd en waarvoor moet worden betaald is kapitaal. De betaling voor deze productiefactor heet rente (interest). Op deze rekening vinden we dus ook de rente die door het buitenland is betaald voor het kapitaal dat wij hebben

geleverd. Het buitenland vraagt dus onze valuta om de rente te kunnen betalen voor het kapitaal dat wij hebben geleverd.

(Naast de betaling van productiefactoren komen op deze rekening ook nog inkomensoverdrachten voor. Dit zijn bijvoorbeeld schenkingen.)

4. de import van kapitaal: op deze rekening vinden we de betalingen die het buitenland verricht om bij ons te beleggen en te investeren. Als het buitenland bij ons vermogenstitels koopt heeft het onze valuta nodig. Er wordt dan dus vraag uitgeoefend naar onze valuta.

5. afname van goud en deviezen: het is nu de centrale bank die buitenlandse valuta aanbiedt. Er wordt dus door de centrale bank vraag uitgeoefend naar de eigen valuta.

Wat vinden we allemaal aan de rechterkant van de betalingsbalans? Wat zorgt er allemaal voor een daling van de koers?

1. de import van goederen: als we goederen willen kopen in het buitenland hebben we buitenlandse valuta nodig. We bieden dus nu onze eigen valuta aan.

2. de import van diensten: idem

3. de import van productiefactoren: we betalen nu loon of interest. Ook komen hier de schenkingen aan het buitenland op.

4. de export van kapitaal: wij beleggen nu in het buitenland. We vragen dus buitenlandse valuta en bieden onze eigen valuta aan.

5. toename goud en deviezen: de centrale bank oefent nu vraag uit naar buitenlands geld. Onze eigen valuta wordt aangeboden.

De eerste drie rekeningen van de betalingsbalans vormen de lopende rekening van de betalingsbalans. Deze drie rekeningen vertegenwoordigen Export en Import. Deze rekeningen vormen een onderdeel van de effectieve vraag van ons land. (Tenminste als we de inkomensoverdrachten buiten beschouwing laten.)

Immers: $EV = C + I + O + E - M$

Dit betekent dat een overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans een positief effect heeft op de effectieve vraag en dus een positief effect heeft op het nationaal inkomen (Y).

Immers: $EV = Y$

We kunnen nu kijken wat het verband is tussen de verschillende markten.

Voorbeeld 1:

Stel dat de rente op de geldmarkt in het eurogebied stijgt. Wat zal er met de koers van de euro gebeuren?

De geldmarkt en de kapitaalmarkt zijn aan elkaar gekoppeld. Een renteverhoging op de geldmarkt zal dus leiden tot een renteverhoging op de kapitaalmarkt. We spreken daarom eenvoudigweg van de rente en laten het onderscheid tussen geldmarkt en kapitaalmarkt vaak weg.

Als de rente in het eurogebied stijgt wordt het aantrekkelijk om in het eurogebied te beleggen. Buitenlandse beleggers zullen daarom vraag uitoefenen naar euro's om in het eurogebied vermogenstitels te kunnen kopen. Dit betekent dat de vraag op de valutamarkt stijgt. De koers van de euro zal dus ook stijgen.

Als buitenlandse beleggers bij ons gaan beleggen is er sprake van import van kapitaal. Dit verschijnt aan de linkerkant van de betalingsbalans op de vierde rekening.

Voorbeeld 2:

Wat voor gevolg heeft een stijging van de koers van de euro voor de interne waarde van de euro?

Een stijging van de koers van de euro is een stijging van de externe waarde van de euro. (In voorbeeld 1 hebben we gezien dat een stijging van de rente dat kan hebben veroorzaakt.) Een stijging van de koers van de euro maakt het eurogebied voor buitenlanders echter duurder. Dit betekent dat het buitenland minder bij ons gaat kopen. Dit betekent dat de export van ons land daalt (de linkerkant van rekening 1 op de betalingsbalans wordt dus kleiner). Een daling van de export betekent echter dat onze effectieve vraag daalt. Een daling van de effectieve vraag betekent een daling van de bezettingsgraad. Dit zal over het algemeen betekenen dat de prijzen minder sterk zullen stijgen of zelfs zullen dalen. Dalende prijzen (of minder sterke stijging) betekent een verbetering van de koopkracht van de euro. De interne waarde van de euro neemt dus toe.

Er is nog een andere reden dat de interne waarde van een valuta stijgt als de externe waarde stijgt. Als de externe waarde stijgt worden de importen goedkoper. Dit betekent dat grondstoffen en dergelijke goedkoper worden. Dit betekent dat de producten in dat land goedkoper worden.

Voorbeeld 3:

De Europese Centrale Bank wil de overbesteding afremmen. Wat moet zij doen en wat zullen de gevolgen zijn voor de betalingsbalans?

Om de overbesteding af te remmen zal de ECB een krap-geldpolitiek moeten voeren. Hiertoe heeft zij verschillende instrumenten. Zij kan de rente laten stijgen door het officiële tarief te verhogen. Er zal dan minder worden geleend om te investeren en te consumeren (want lenen is duurder geworden) en dus zal de effectieve vraag dalen. Een afname van de effectieve vraag is een afremming van de overbesteding.

Omdat de effectieve vraag is gedaald, zal ook het nationaal inkomen dalen. Een daling van het nationaal inkomen betekent een daling van de import. Dit betekent een verbetering van de lopende rekening van de betalingsbalans.

Er zijn hier echter ook nog andere effecten mogelijk. De verhoging van de rente zal buitenlandse beleggers aantrekken. Hierdoor zal de koers van de euro stijgen. Een stijging van de koers van de euro betekent dat onze export zal dalen. Dit is een verslechtering van de betalingsbalans.

De ECB had ook op een andere manier een krap-geldpolitiek kunnen voeren. Zij had via een open-marktpolitiek waardepapieren kunnen verkopen aan de particuliere banken. De particuliere banken hadden dan minder de beschikking gehad over liquiditeiten. Zij hadden hun kredietverlening ingeperkt hetgeen de bestedingen van de consumenten en de producenten (respectievelijk consumptie en investering) had beperkt.

Voorbeeld 4:

Leg uit hoe een daling van de koers van de euro zowel bestedingsinflatie als kosteninflatie kan bewerkstelligen.

Ook hier zien we weer dat er een verband bestaat tussen de externe waarde en de interne waarde van de euro. Als de externe waarde daalt zullen onze exportproducten goedkoper worden voor het buitenland. Dit betekent dat de export dus zal toenemen. Een toename van de export betekent echter een stijging van de effectieve vraag. Een stijging van de effectieve

vraag betekent een verhoging van de bezettingsgraad en dat zal leiden tot inflatie (= bestedingsinflatie).

Een daling van de externe waarde betekent echter ook dat de import duurder wordt. Dit betekent dat de grondstoffen die we moeten importeren (olie bijvoorbeeld) duurder worden. Dit zal leiden tot een stijging van de kostprijs van het product en dus tot een prijsstijging (= kosteninflatie of geïmporteerde inflatie).

Voorbeeld 5:

Wat moet de centrale bank van een land doen als, in geval van vaste wisselkoersen, de koers boven de bovenste bandbreedte dreigt uit te komen?

Er zijn verschillende mogelijkheden.

- De bandbreedte kan worden vergroot
- De valuta kan worden gerevalueerd (dit is een verhoging van de spilkoers)
- Als de centrale bank niet wil revalueren en als ze de bandbreedte niet wil vergroten dan zal de centrale bank het extra aanbod van buitenlandse valuta moeten opkopen tegen euro's. Dit betekent dat op de vijfde rekening van de betalingsbalans aan de rechterkant een toename van goud en deviezen wordt geboekt.

Voorbeeld 6:

Is er in het geval van voorbeeld 5 sprake van materieel evenwicht op de betalingsbalans?

Er is geen materieel evenwicht. Er is een overschot bij de eerste vier rekeningen. De linkerkant is dus hoger dan de rechterkant. Er worden dus meer euro's gevraagd dan aangeboden. Het extra aanbod van euro's wordt verzorgd door de centrale bank. Deze vraag naar buitenlandse valuta door de centrale bank wordt op de vijfde rekening aan de rechterkant geboekt. Daarmee is de betalingsbalans formeel in evenwicht.

Voorbeeld 7:

Waarom leidt krapte op de geldmarkt in enge zin tot een stijging van de rente?

Als er krapte op de geldmarkt in enge zin heerst hebben de particuliere banken een grote schuld bij de centrale bank. Dit betekent dat de particuliere banken weinig mogelijkheden hebben om nog geld te lenen bij de centrale bank. De kredietverlening van de particuliere banken aan het publiek staat dus onder druk. De rente zal dus stijgen.

Voorbeeld 8:

Waarom verkrapt de geldmarkt als de centrale bank meer bankbiljetten in omloop brengt? Als de centrale bank bankbiljetten in omloop brengt wordt de schuld van de particuliere banken aan de centrale bank groter. Dit betekent dat particuliere banken minder mogelijkheden hebben nog meer geld uit te lenen. De geldmarkt verkrapt.